

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

สภาพทั่วไปของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่ในภาคกลางตอนบน มีพื้นที่ประมาณ 2,547.62 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,597,900 ไร่ ที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร โดยห่างจากกรุงเทพฯ ตามระยะทางรถยนต์ (ถนนสายเอเชีย) ประมาณ 75 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 72 กิโลเมตร และทางเรือประมาณ 137 กิโลเมตร แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 16 อำเภอ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงซึ่งเรียกว่า ที่ราบลุ่มเดลต้า (ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำเจ้าพระยา) ซึ่งเป็นที่ราบกว้างใหญ่ตั้งแต่จังหวัดนครสวรรค์จนถึงอ่าวไทย ไม่มีภูเขา แต่มีแม่น้ำที่สำคัญ 4 สายไหลผ่าน คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำน้อย รวมทั้งมีลำคลองใหญ่น้อยจำนวนมาก เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก น้ำในแม่น้ำลำคลองจะมีระดับสูงและท่วมปกคลุมไปทั่วบริเวณพื้นที่ราบลุ่มของจังหวัด ดังนั้น พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดจึงเป็นดินตะกอนแม่น้ำพัดพา ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมสำหรับการเกษตร นอกจากนี้ยังมีโครงการชลประทานทั้งสิ้น 13 โครงการ ที่ดำเนินการมาจนกระทั่งถึงในปัจจุบัน มีพื้นที่ส่งน้ำ 1,472,723 ไร่ และพื้นที่ชลประทาน 1,412,618 ไร่ ทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดมีเพียงทราย และดินเหนียวที่เหมาะสมต่อการทำอิฐเท่านั้น

เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติที่จะนำมาใช้ในการผลิตมีอย่างจำกัด ดังนั้นผลผลิตที่สำคัญจึงเป็นผลผลิตจากการเพาะปลูกเป็นหลักและจากปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นประจำ ทำให้พืชผลทางการเกษตรเกือบจะมีข้าวเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งผลผลิตข้าวในแต่ละปีก็ไม่แน่นอน เพราะการเพาะปลูกยังขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ระบบชลประทานที่มีอยู่ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร ฉะนั้น เศรษฐกิจและรายได้ของประชาชนในจังหวัดซึ่งขึ้นอยู่กับผลผลิตข้าวเป็นสำคัญจึงมีสภาพไม่แน่นอนตามไปด้วย

เมื่อพิจารณาโครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากอดีตพบว่า สาขาการผลิตที่สำคัญมี 4 สาขา คือ สาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรม คำส่งและค้าปลีก และสาขาบริการตามลำดับ โดยสาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาที่มีความสำคัญมากที่สุด อย่างไรก็ตามในระยะหลัง สาขาเกษตรกรรมมีสัดส่วนความสำคัญลดลงไป สาขาอุตสาหกรรมมี

สัดส่วนความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงปี 2533 และ 2534 ซึ่งมีการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดยังคงมีสาขาการผลิตที่สำคัญ 4 สาขาเช่นเดิม ตัวเลขประมาณการในปี 2537 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเท่ากับ 24,426 ล้านบาท โดยสาขาอุตสาหกรรมมีความสำคัญมากที่สุด คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 8,858 ล้านบาท หรือร้อยละ 36.26 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด สาขาค้าส่งและค้าปลีก มีมูลค่า 4,038 ล้านบาท หรือร้อยละ 16.53 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด สาขาบริการมีมูลค่า 2,900 ล้านบาท หรือร้อยละ 11.87 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด สาขาเกษตรกรรมมีมูลค่า 1,949 ล้านบาท หรือร้อยละ 7.98 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ที่เหลือเป็นสาขาอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าสาขาเกษตรกรรมมีสัดส่วนความสำคัญลดลง ดังนั้นในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า สาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขานำและสาขาหลักของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2538)

อำเภออุทัย เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 9 กิโลเมตร ตามถนนสายโรจนะ และประมาณ 14 กิโลเมตร ตามถนนสายห้วยรอ-ดอนพุดซา มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 186.80 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 116,750 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 11 ตำบล หนึ่งในจำนวนนี้คือ ตำบลคานหาม ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของที่ว่าการอำเภออุทัย

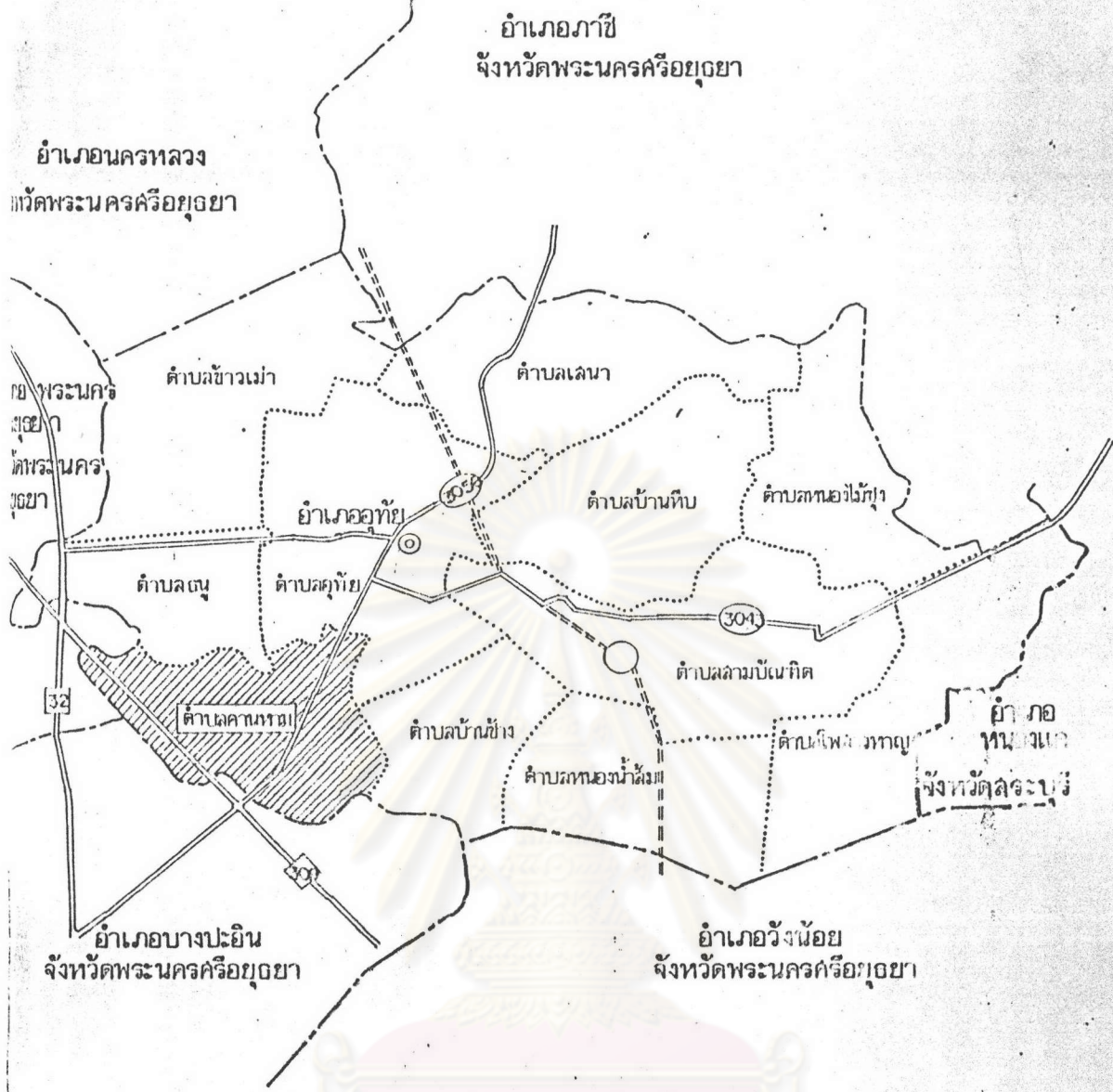
ตำบลคานหาม มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 6,312.5 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านคานหาม
- หมู่ที่ 2 บ้านโคกระวาง
- หมู่ที่ 3 บ้านหนองไม้ซุง
- หมู่ที่ 4 บ้านคานหาม
- หมู่ที่ 5 บ้านลาว หรือบ้านโคกมะยม
- หมู่ที่ 6 บ้านโคกมะยม
- หมู่ที่ 7 บ้านวังตามัน
- หมู่ที่ 8 บ้านวังตาแก้ว
- หมู่ที่ 9 บ้านลาว หรือบ้านโคกมะยม

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของตำบลจะเป็นที่ราบลุ่มมาก ในฤดูน้ำท่วมจะมีน้ำท่วมขังอยู่เป็นเวลาหลายเดือนทั้งตำบล มีแหล่งน้ำที่สำคัญในกิจกรรมการเกษตรต่าง ๆ คือ คลองคานหามไหลผ่านหมู่ที่ 1, 2, 4, 5 และ 6 และมีคลองชลประทานไหลผ่านตำบล โดยอยู่ภายใต้ความควบคุมของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครหลวง อย่างไรก็ตามระบบชลประทานที่มีอยู่ไม่สามารถที่จะนำน้ำจากชลประทานมาใช้ประโยชน์ในทางการเกษตรได้มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากระดับคลองขอยชลประทานอยู่สูงกว่าระดับน้ำในคลองส่งน้ำชลประทานมาก อีกทั้งคลองขอยบางช่วงตื้นเขินอันเนื่องจากการไถหน้าดินของเกษตรกร

การประกอบอาชีพหลักของประชากรทั้งตำบลคือ การทำนา รองลงไปเป็นการรับจ้างตัดเย็บผ้าไหลตามลำดับ โดยจะมีผู้รวบรวมไปส่งตลาดที่กรุงเทพฯ และเป็นอาชีพที่เป็นรายได้เสริมของครอบครัว ส่วนการทำเกษตรกรรมด้านอื่น ๆ มีน้อยมาก ผลผลิตเฉลี่ยการทำนาประมาณไร่ละ 367 กิโลกรัม ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพปัญหาดินเปรี้ยว และปัญหาน้ำท่วม ฝนแล้ง ถึงแม้พื้นที่จะอยู่ในเขตชลประทานก็ตาม แต่ยังไม่สามารถควบคุมน้ำได้ ประกอบกับการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ที่เกษตรกรไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และต้องเช่าจำนวนมาก ทำให้เกษตรกรมีรายได้อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ บางปีถึงกับประสบกับภาวะขาดทุนมีหนี้สินมาก ทำให้เกิดความท้อแท้ที่จะประกอบอาชีพทางการเกษตร อย่างไรก็ตามระยะหลังที่ผ่านมา ตำบลคานหามมีพื้นที่เป็นเขตโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ สวนอุตสาหกรรมโรจนะ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 5 เกษตรกรบางส่วนได้ขายที่ดินทำกินและเลิกประกอบอาชีพทำการเกษตร หันมาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้สภาพทางเศรษฐกิจของตำบลดีขึ้นกว่าเดิมมาก และจากภาวะการณดังกล่าวทำให้ตำบลคานหามได้ยกฐานะการปกครองตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 เนื่องจากมีรายได้ 150,000 บาทต่อปีขึ้นไป เป็นเวลาสามปีติดต่อกัน ให้เป็นส่วนราชการท้องถิ่น ใช้ชื่อว่าองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีที่ทำการอยู่ที่หมู่ 9 ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางในการบริหารของตำบล

โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสาธารณูปโภค ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยทั่วไปของตำบลคานหามถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีเส้นทางคมนาคมทางรถยนต์ เป็นถนนลาดยาง สามารถติดต่อกับอำเภอและจังหวัดโดยสะดวก ถนนเข้าหมู่บ้านทุกเส้นภายในตำบลสามารถใช้ได้ตลอดปี มีไฟฟ้าและระบบประปาหมู่บ้านใช้ครบทุกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะมีโทรศัพท์ใช้กันเป็นจำนวนมาก ยกเว้นหมู่ที่ 3 จะอยู่ในฐานะยากจนและขาดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพราะหมู่ที่ 3 ไม่มีพื้นที่ถือครองเป็นของหมู่บ้านเลย เนื่องจากชาวบ้านหมู่ที่ 3 นี้จะสร้างบ้านเรือนอยู่ในเนื้อที่ของตำบลบ้านสามเรือน อำเภอบางปะอิน จึงเป็นการขาดอำนาจการต่อรองทางราชการ

	เขตจังหวัด
	เขตอำเภอ
	เขตตำบล
	ทางหลวงจังหวัด
	ทางด่วนราชการอื่นๆ
	ที่ตั้งอำเภอ

สำนักผังเมือง		กระทรวงมหาดไทย	
แปลนที่ตั้งตำบล		ผังพัฒนาชนบท	
แผนที่ ผ. 2		ตำบลคานหัน	
กองผังพัฒนาชนบท		อำเภออุทัย	
		มาตราส่วน	
		1 : 125000	

PRINTED ON PRACTICE PAPER 65 gm. 2 5172 1.7

ตำบลคานหามมีโอกาสพัฒนาในด้านเศรษฐกิจได้อีกมาก เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดเพิ่มขึ้น ประชากรมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้ที่ดินมีราคาสูง อย่างไรก็ตามหากมองในอีกมุมหนึ่ง การมีโรงงานอุตสาหกรรมถือเป็นข้อจำกัดของการพัฒนา ปัจจุบันความหนาแน่นของจำนวนประชากรตำบลคานหามจะสูงรองจากตำบลหนู โดยมีประมาณ 381 คนต่อตารางกิโลเมตร และมีแนวโน้มการขยายตัวของชุมชน จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นด้วย เพราะจะมีแรงงานจากถิ่นอื่นอพยพเข้ามาอยู่ในบริเวณนี้มาก เพื่อเข้ามาพักอาศัยใกล้กับแหล่งงาน คือโรงงานที่ตั้งอยู่ในสวนอุตสาหกรรมโรจนะนั่นเอง ซึ่งหากไม่มีมาตรการควบคุมในเรื่องต่าง ๆ เพียงพอ จะทำให้เกิดปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ และปัญหามลภาวะ เช่น ที่เกิดขึ้นในเมืองต่าง ๆ หลายเมือง นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานด้านเกษตรกรรม ซึ่งในขณะนี้ยังถือเป็นอาชีพหลักของตำบล

สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์

สำหรับชุมชนหมู่ที่ 5 ซึ่งเป็นสถานที่ศึกษาครั้งนี้ มีพื้นที่หมู่บ้านประมาณ 3,542 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของตำบล ระยะห่างจากตัวอำเภออุทัยประมาณ 3 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่ต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 7 และตำบลหนู อำเภออุทัย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 9
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ที่ 9 และตำบลบ้านสามเรือน อำเภอบางปะอิน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4

การเดินทางเข้าสู่ชุมชน หากตั้งต้นจากถนนสายเอเชียมุ่งไปทางทิศเหนือ ซึ่งเป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุด จะต้องเลี้ยวขวาตรงไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3056 ซึ่งเป็นถนนลาดยางขนาดกว้าง 2 ช่องทางรถวิ่ง ระยะทางประมาณ 9 กิโลเมตร ก็จะถึงปากทางแยกเข้าหมู่บ้าน มีศาลารอรถประจำทาง และป้ายชื่อโรงเรียนวัดโคกมะยมเป็นที่สังเกต เมื่อถึงปากทางแยกเข้าหมู่บ้านแล้ว ต้องเลี้ยวไปตามถนนคอนกรีตอีก 400 เมตร จึงจะถึงหมู่บ้านและที่ตั้งชุมชน โดยมีถนนแยกเข้าหมู่บ้าน 2 เส้นทาง เป็นถนนลูกรังเส้นทางหนึ่ง และถนนลาดยางอีกเส้นทางหนึ่ง ทั้งสองเส้นทางไปบรรจบกันที่วัดโคกมะยม ซึ่งอยู่บริเวณท้ายสุดของหมู่บ้าน จุดสิ้นสุดของถนนคอนกรีตจะเป็นที่ตั้งของที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่ที่ 9

นอกจากนี้ยังมีชุมชนหมู่ที่ 5 อีกส่วนหนึ่งที่ตั้งแยกออกมาจากชุมชนที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น เป็นชุมชนกลุ่มเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่หลังการประถมศึกษา อำเภออุทัย และหลังโรงเรียน

เขาวัววัด โดยแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3056 ทางด้านซ้ายมือ ก่อนถึงปากทางแยกเข้าหมู่บ้านที่กล่าวมาแล้วประมาณ 2 กิโลเมตรไปตามถนนลูกรัง ชุมชนกลุ่มนี้ประกอบด้วยชาวบ้านที่เคยตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่สาธารณะของกรมทางหลวง ในเขตหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านสามเรือน อำเภอบางปะอิน แล้วถูกทางการไล่ที่ จึงได้ย้ายมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณดังกล่าว ซึ่งเป็นที่ดินจัดสรรของคนในพื้นที่หมู่ 9 โดยค่อย ๆ ทอยยเข้ามาอยู่ บ้านหลังแรกในพื้นที่นี้สร้างขึ้นเมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา

พื้นที่หมู่ที่ 5 นี้ ตั้งอยู่นอกเขตสุขาภิบาลทั้งหมู่บ้าน สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมาก มีคลองซอยชลประทาน อยู่ประมาณตอนกลางของหมู่บ้าน แต่ห่างไกลจากที่ตั้งของชุมชน อีกทั้งระดับคลองซอยชลประทานอยู่สูงกว่าระดับน้ำในคลองส่งน้ำชลประทานมาก จึงใช้ประโยชน์ไม่ค่อยได้ มีคลองธรรมชาติคือคลองโคกมะยม ไหลผ่านทางด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน ซึ่งเดิมถือเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญในการใช้ประโยชน์ต่อการอุปโภคบริโภคตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคม แต่ปัจจุบันเนื่องจากมีระบบประปาหมู่บ้าน และความเจริญของเส้นทางคมนาคมทางบกเข้ามา ทำให้ลำคลองดังกล่าวถูกปล่อยให้มีสภาพตื้นเขิน มีผักตบชวา ผักบุ้ง ต้นโสน และพืชน้ำอื่น ๆ ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก

ภูมิอากาศของหมู่บ้านค่อนข้างร้อน เป็นอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน หรือทุ่งหญ้าสะวันนา อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38 องศาเซลเซียส นอกจากนี้ในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายนของทุกปี อุณหภูมิอาจสูงเฉลี่ยถึง 40 องศาเซลเซียส ทำให้ช่วงนั้นอากาศร้อนจัด แต่การที่มีที่ตั้งอยู่บริเวณภาคกลางตอนใต้ค่อนข้างอบอุ่นทางอ่าวไทย ทำให้มีโอกาสรับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากอ่าวไทยโดยตรงเป็นระยะเวลานานถึง 5 เดือน น้ำฝนเฉลี่ยทั้งจังหวัดประมาณ 1,342.7 มิลลิเมตรต่อปี จำแนกฤดูกาลออกได้ ดังนี้

- ฤดูฝน : 5 เดือน คือ ตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม โดยจะมีฝนตกชุกที่สุดในเดือนสิงหาคมและกันยายน ส่วนเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคมจะมีปริมาณฝนน้อยมาก
- ฤดูหนาว : 3 เดือน คือ เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม
- ฤดูร้อน : 4 เดือน คือ เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม

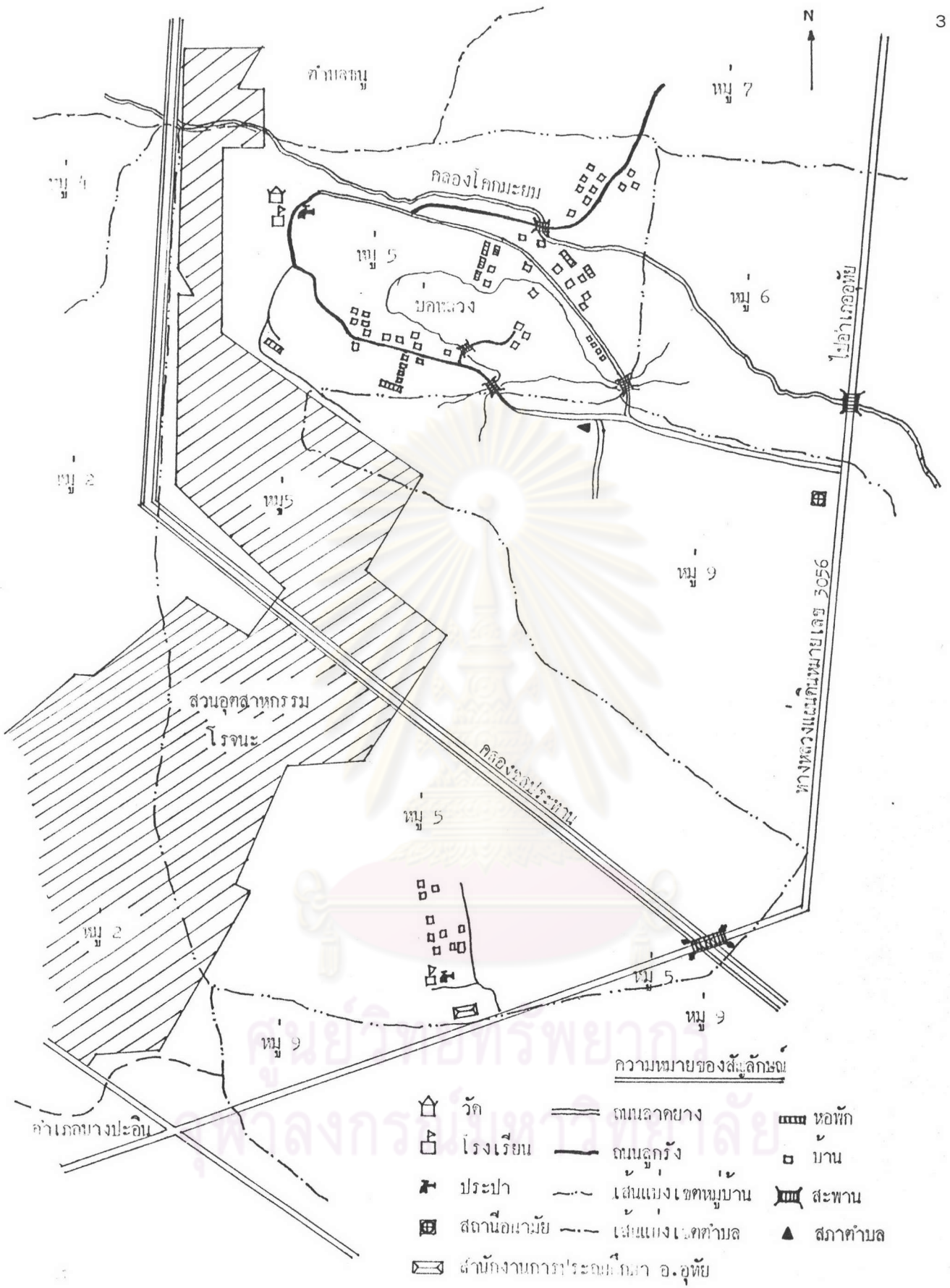
การที่มีปริมาณน้ำฝนในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคมน้อยมาก ซึ่งในช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่เกษตรกรจะต้องทำนาปี จึงทำให้เกษตรกรประสบปัญหาภาวะฝนแล้ง ทำให้ข้าวนาปีที่หว่านสำร่วยเกิดความเสียหาย ต้นข้าวแคระแกรน ไม่สมบูรณ์ และเมื่อเจอกับภาวบน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ประมาณช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน โรคแมลงศัตรูพืชที่ระบาดอยู่เสมอทำให้ผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรจึงยากจน และมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความท้อแท้ที่จะทำนาต่อไป

ลักษณะของหมู่บ้านและการตั้งบ้านเรือน

พื้นที่หมู่ 5 มีอาณาเขตส่วนใหญ่ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3056 แต่การตั้งชุมชนจะอยู่ลึกเข้าไปจากถนน โดยมีการตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม มีท้องทุ่งนาเป็นบริเวณกว้างถัดออกไปทางทิศใต้ ส่วนวัดและโรงเรียนโคกมะยมจะอยู่บริเวณท้ายสุดของหมู่บ้าน ในระยะหลังได้มีนายทุนเข้ามาทำไร่ที่ติดเขตติดต่อกับหมู่ 2 และหมู่ 4 เพื่อทำเขตอุตสาหกรรม ใช้ชื่อว่า "สวนอุตสาหกรรมโรจนะ" มีการล้อมรั้วแบบไม้ถาวร แยกเขตอุตสาหกรรมออกจากเขตหมู่บ้าน แต่มีช่องทางเล็ก ๆ ผ่านเข้าออกถึงกันได้ โดยส่วนหนึ่งของเขตอุตสาหกรรมติดกับด้านหลังของวัดโคกมะยม และโรงเรียนวัดโคกมะยมจะมีที่พักอาศัยของคนงานก่อสร้างสร้างอยู่กันอย่างหนาแน่น ภายในหมู่บ้านไม่มีตลาด แต่มีร้านค้าเล็ก ๆ 6 ร้าน เป็นร้านขายก๋วยเตี๋ยว 1 ร้าน ร้านขายของชำจำพวกอาหารแห้ง ขนม เครื่องดื่ม สินค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับการอุปโภคบริโภคอีก 5 ร้าน ในจำนวนนี้แบ่งเป็นร้านค้าของชุมชนหลังโรงเรียนเขาวัว จำนวน 2 ร้าน ร้านค้าดังกล่าวทั้งหมดเพิ่งมีขึ้นในช่วงเวลาไม่เกิน 3 ปีที่ผ่านมา ในลักษณะการตัดแปลงบ้านเรือนที่พักอาศัยให้เป็นร้านค้า บางแห่งก็สร้างเป็นร้านค้าชั่วคราวในลักษณะเพิงสังกะสี ตั้งอยู่บริเวณหน้าบ้านที่พักอาศัย

การตั้งบ้านเรือนของประชากรในหมู่ที่ 5 จะอยู่ติดกันกับประชากรในหมู่ที่ 6 และ 9 บริเวณจุดเชื่อมต่อระหว่าง 3 หมู่บ้าน ซึ่งมีบึงใหญ่อยู่ตรงกลาง ติดกันอย่างหนาแน่นแทบจะแยกกันไม่ออก และจะค่อย ๆ แยกเรียงรายไปตามถนนภายในหมู่บ้าน ลักษณะบ้านเรือนจะมีหลายลักษณะ โดยส่วนใหญ่จะเป็นบ้านชั้นเดียว หากเป็นบ้านที่สร้างนานแล้ว สังเกตได้จากลักษณะบ้านชั้นเดียวยกพื้นได้สูง ทั้งนี้เพื่อป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก หลังคาบ้านมุงสังกะสี ฝาบ้านทำด้วยไม้หรือสังกะสี บริเวณภายในบ้านมักทำเป็นห้องโล่งกว้าง และมีการกันห้องเพื่อเป็นห้องนอน ซึ่งการกันห้องดังกล่าวมักจะเป็นการสร้างต่อเติมในภายหลัง หากเป็นบ้านที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นหลายหลังในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา จะมีทั้งแบบบ้านชั้นเดียวและบ้านสองชั้น โดยปลูกอยู่บนดินที่ถมจนสูง มักเป็นบ้านหลังคามุงกระเบื้องหรือคอนกรีตที่สร้างในแบบทันสมัย พื้นและผนังรอบบ้านใช้อิฐบล็อกจากปูนเป็นวัสดุสำคัญ การตั้งบ้านเรือนมีทั้งแบบแยกเป็นบ้านหลังเดียวและตั้งรวมกันอยู่หลายหลังในบริเวณรั้วเดียวกัน กรณีเช่นนี้จะเป็นบ้านของลูกหลานที่แต่งงานแล้วแยกเรือนออกมาปลูกบ้านใกล้ ๆ บ้านพ่อแม่ บางกลุ่มจะปลูกต้นไม้ เช่น ต้นไผ่ล้อมรอบ ใช้เป็นรั้วด้วยในตัว ถ้ามองไกล ๆ ตัดทุ่งนาจะมองเห็นแต่ต้นไม้ไม่เห็นบ้านบริเวณรอบ ๆ บ้านนิยมปลูกไม้ผลและพืชผักสวนครัว

ศาลาชุมชน

หมู่ 7

คลองโคกมะยม

หมู่ 5

บึงกลาง

หมู่ 6

ลำน้ำเกลือ

หมู่ 4

หมู่ 2

หมู่ 5

หมู่ 9

สวนอุตสาหกรรม
โรจนะ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3056

คลองจอกประทวน

หมู่ 5

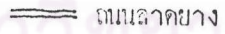

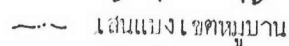
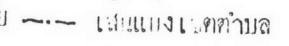
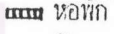

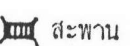
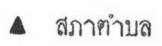
หมู่ 2

หมู่ 5

หมู่ 9

ลำคลองบางปะอิน

ความหมายของสัญลักษณ์

- วัด
- โรงเรียน
- ประปา
- สถานีอนามัย
- สำนักงานการประปา อ.อุทัย
- ถนนลาดยาง
- ถนนลูกรัง
- เส้นแบ่งเขตหมู่บ้าน
- เส้นแบ่งเขตตำบล
- หอพัก
- บ้าน
- สะพาน
- สภาตำบล

ซึ่งการตั้งบ้านเรือนทั้ง 4 กลุ่มดังกล่าว สามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ตั้งบ้านเรือนบนถนนลู่กรุง เส้นที่ตัดตรงต่อจากถนนคอนกรีตหน้าสภาตำบลเข้ามา ประกอบไปด้วยบ้านเรือนจำนวน 19 หลังคาเรือน อยู่รวมกันเป็นกระจุก

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ตั้งบ้านเรือนบนถนนลาดยาง เส้นที่ตัดแยกจากถนนคอนกรีตไปทางขวามือก่อนถึงสภาตำบลเล็กน้อย ประกอบไปด้วยบ้านเรือนจำนวน 15 หลังคาเรือน อยู่เรียงรายไปตามถนน การตั้งบ้านเรือนค่อนข้างห่างกว่ากลุ่มอื่น ๆ

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ตั้งบ้านเรือนบนถนนลู่กรุง ที่แยกจากถนนลาดยางก่อนถึงวัดโคกมะยมไปทางขวามือติดกับเขตหมู่ 7 ประกอบด้วยบ้านเรือนจำนวน 10 หลังคาเรือน อยู่รวมกันเป็นกระจุก

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่ย้ายจากหมู่ที่ 3 เข้ามาใหม่ ประกอบด้วยบ้านเรือนจำนวน 10 หลังคาเรือน อยู่รวมกันเป็นกระจุก อยู่ห่างออกไปทางด้านใต้ (หลังโรงเรียนเขาวนัศ) ประมาณ 2 กิโลเมตร ดังนั้นบ้านเรือนกลุ่มนี้จึงไม่มีความสัมพันธ์กับชุมชนโดยรวมมากนัก

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

จากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในหมู่บ้านเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีต ยังไม่สามารถบ่งชี้ที่มาของหมู่บ้านได้ชัดเจน มีเพียงเรื่องเล่าสืบทอดต่อกันมา ซึ่งมีความผิดเพี้ยนแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย สามารถสันนิษฐานได้เป็น 2 กรณี กรณีแรกสันนิษฐานว่า เดิมหมู่บ้านนี้เคยเป็นที่อยู่อาศัยของคนลาวที่อพยพมาจากตำบลลู่ท้อย บรรพบุรุษของคนลาวเหล่านี้ถูกกวาดต้อนมาจากเวียงจันทน์เมื่อครั้งสมัยกรุงธนบุรี โดยตั้งภูมิลำเนาครั้งแรกอยู่ในแขวงเมืองสระบุรี เมื่อมีการแต่งงานเพิ่มจำนวนลูกหลาน จึงขยายถิ่นฐานบ้านช่องจับจองที่ดินว่างเปล่าเป็นของตนเองลงมาทางใต้เรื่อยมา จนกระทั่งถึงบริเวณชุมชนแห่งนี้ อย่างไรก็ตามด้วยเหตุผลได้ไม่ปรากฏคนลาวบริเวณพื้นที่นี้ได้อพยพเคลื่อนย้ายออกไป ช่วงเวลาต่อมาจึงมีคนไทยจากบ้านสะแก และบ้านข้าวเม่า ตำบลลู่ท้อย ซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือ ขยายพื้นที่ทำกินลงมาในบริเวณนี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มเหมาะแก่การทำนา เมื่อแรกคงเป็นการไปกลับระหว่างที่นากับที่พักอาศัยที่อยู่เดิม ต่อมาเมื่อเห็นเป็นการไม่สะดวก จึงค่อย ๆ อพยพบ้านเรือนมาตั้งถิ่นฐานเป็นการถาวรใกล้เคียงกับพื้นที่นาที่จับจอง แล้วค่อย ๆ ขยายจำนวนประชากรจนกระทั่งเป็นชุมชนหมู่บ้านในเวลาต่อมา

อีกกรณีหนึ่งสันนิษฐานคล้ายกรณีแรกคือ เป็นลาวอพยพจากทางเหนือมาตั้งถิ่นฐานและชุมชนในบริเวณนี้ แต่ไม่มีการอพยพเคลื่อนย้ายไปที่อื่นอีกยังคงตั้งถิ่นฐานถาวรอยู่เรื่อยมา

ต่อมาคนไทยจากบ้านสะแกและบ้านข้าวเฒ่าไปเที่ยวบ้านลาวเกิดรักใคร่ชอบพอกัน จึงแต่งงานสร้างครอบครัวผสมกลมกลืน ค่อย ๆ กลายเชื้อสายตลอดจนวัฒนธรรมเป็นไทยอย่างเช่นในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามโดยความคิดเห็นของผู้วิจัยเข้าใจว่ากรณีแรกน่าจะถูกต้องกว่า เนื่องจากสภาพวัฒนธรรมและความรู้สึกในความเป็นคนไทย-คนลาวของคนในพื้นที่ ไม่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นคนที่มีเชื้อสายลาวมาก่อนเลยแม้แต่น้อย

สำหรับการตั้งชื่อชุมชนนั้นเล่ากันว่า จุดแรกที่มาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่อาศัยเป็นการถาวร คือบริเวณรอบ ๆ บึง ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างหมู่ที่ 5, 6 และ 9 ของตำบลลานหาม และเมื่อมีการตั้งชุมชนสิ่งทีขาดไม่ได้สมัยนั้นคือวัด เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมาก มีน้ำท่วมทั่วบริเวณในฤดูน้ำหลาก ชาวบ้านจึงสร้างวัดบริเวณที่ดอน ซึ่งมีอยู่ที่เดียวในเขตหมู่ที่ 5 ที่ตั้งวัดดังกล่าว มีต้นมะยมขึ้นอยู่ 1 ต้น ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงเรียกชุมชนที่ตนเองอาศัยแห่งนี้เป็น "บ้านลาวโคกมะยม" ซึ่งหมายถึงชื่อรวมที่ใช้เรียกชุมชนหมู่ที่ 5, 6 และ 9 ส่วนชุมชนหมู่ที่ 5 นั้นไม่มีชื่อเรียกเป็นทางการเฉพาะแน่นอน บางแห่งก็เรียกว่า "บ้านลาว" บางแห่งก็เรียกว่า "บ้านโคกมะยม"

การที่ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่ดังกล่าว ตั้งถิ่นฐานจุดแรกรวมตัวอยู่เป็นกระจุกในบริเวณเดียวกัน คือรอบ ๆ บึงที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างหมู่ที่ 5, 6 และ 9 ฉะนั้นจึงมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติอย่างใกล้ชิด ต่อมาเมื่อมีบ้านเรือนสร้างอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่นแล้ว ลูกหลานรุ่นต่อ ๆ มาจึงค่อย ๆ ขยายบ้านเรือนตั้งห่างออกไปจากบริเวณเดิมในพื้นที่นา แต่ยังคงเป็นไปในลักษณะรวมตัวกันเป็นกลุ่ม โดยมีทั้งทุ่งนากว้างใหญ่อยู่ล้อมรอบกลุ่มบ้านเรือน การเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างชาวบ้านในสมัยนั้น จะใช้เรือเป็นพาหนะพายไปตามท้องทุ่งนา และลำคลอง แต่หากเป็นหน้าแล้งจะใช้วิธีเดิน ถนนสายแรกที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวบ้าน ได้แก่ ถนนเส้นนี้ตัดต่อจากถนนสายเอเชียไปอำเภอวังน้อย หรือที่เรียกว่าถนนสายโรจนะในปัจจุบัน ชาวบ้านได้อาศัยถนนเส้นนี้ติดต่อกับตัวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในด้านการติดต่อค้าขาย การศึกษาเล่าเรียน การติดต่อกับทางราชการ และอื่น ๆ โดยชาวบ้านจะพายเรือมาขึ้นบกบริเวณปากทางเข้าหมู่บ้านลาวโคกมะยม แล้วเดินเท้าต่อจนกระทั่งถึงถนนเส้นดังกล่าว นาน ๆ จึงจะมีรถประจำทางแล่นผ่านเข้าเมือง ความเจริญเริ่มแผ่ขยายเข้าสู่หมู่บ้าน เมื่อมีการตัดถนนเชื่อมต่อไปสู่ตัวอำเภออุทัย กลุ่มชาวบ้านโดยผู้นำชุมชนในขณะนั้นคือ กำนัน และกลุ่มมรรคทายกวัดโคกมะยม ได้รวมตัวกันติดต่อกับทางราชการขอตัดถนนและเดินสายไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านผ่านหมู่ที่ 6, 9 และ 5 ไปสู่วัดโคกมะยมจนสำเร็จ

เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำรงชีวิตอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ.2512 ชาวบ้านกลุ่มนี้ได้ดำเนินการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อทำประปาหมู่บ้านที่วัดโคกมะยม สามารถให้บริการกับชาวบ้านได้ถึง 5 หมู่บ้านด้วยกัน ได้แก่ หมู่ที่ 5, 6, 7, 8, 9 เมื่อไม่มีปัญหาขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคต่อไปแล้ว ชาวบ้านจึงเริ่มถมบ่อขุดส่วนตัว เพื่อใช้ที่ทำประโยชน์อย่างอื่นแทน จนกระทั่งปัจจุบันแทบไม่มีบ่อขุดส่วนตัวให้เห็นในหมู่บ้าน

ต่อมาประมาณต้นปี พ.ศ.2530 ได้มีนายทุนนอกหมู่บ้านเข้ามากว้านซื้อที่ดินจากชาวบ้าน เพื่อก่อตั้งสวนอุตสาหกรรม จากราคาที่ดินซึ่งเป็นพื้นที่นาในสมัยนั้น ชาวบ้านซื้อขายกันประมาณไร่ละ 4 พันบาท นายทุนนอกหมู่บ้านให้ราคาถึง 6 - 8 หมื่นบาท เมื่อประกอบกับการใช้พื้นที่ประกอบอาชีพทำนาไม่ได้ผล ผลผลิตข้าวเฉลี่ยเพียงไร่ละ 350 กิโลกรัมเท่านั้น ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์โดยเฉลี่ยของตำบล ฉะนั้นชาวบ้านที่มีที่ดินเป็นของตนเองจึงต่างพากันขายที่ดินกันเป็นจำนวนมาก ที่ดินที่ขายออกไปดังกล่าวเป็นที่นาซึ่งเคยเป็นที่ทำกินของสมาชิกในครอบครัว และที่นาที่นำไปให้คนอื่นเช่า บางครอบครัวขายที่ดินทำกินทั้งหมดให้กับทางโรงงาน เหลือไว้แต่พื้นที่ที่อยู่อาศัยและเลิกอาชีพการทำนาโดยสิ้นเชิง บางครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเองจำนวนมากจะค่อย ๆ ทอยขายที่ดินให้โรงงานและเหลือที่นาไว้ทำกินเป็นบางส่วน บางส่วนที่ยังไม่ได้ขายจะปล่อยเป็นนาร้าง และอาจมีการขุดหน้าดินขาย เนื่องจากไม่สนใจที่จะทำนาอีกต่อไปแล้ว

การที่มีสวนอุตสาหกรรมเข้ามาตั้งในพื้นที่ที่เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีผลทำให้ตำบลมีความเจริญในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน เช่น ด้านการคมนาคม มีการปรับปรุงถนนจากถนนลูกรังเป็นถนนคอนกรีตและบางเส้นในอนาคตจะมีการขยายช่องทางจราจรให้กว้างขึ้น ด้านสาธารณูปโภคมีการสร้างสถานีไฟฟ้าย่อยโรจนะภายในสวนอุตสาหกรรม สำหรับให้บริการกระแสไฟฟ้าแก่โรงงานที่ตั้งอยู่โดยมีผลพลอยได้ถึงพื้นที่ใกล้เคียง มีการสร้างประปาหมู่บ้านขึ้นหลายแห่ง ตลอดจนการขยายเครือข่ายโทรศัพท์ เป็นต้น ชุมชนหมู่ที่ 5 ได้รับผลในด้านความเจริญดังกล่าวเช่นกัน โดยนำเงินภาษีบำรุงท้องที่ที่เก็บได้เพิ่มขึ้นมาพัฒนาหมู่บ้าน จากการอนุมัติของสภาตำบลเมื่อต้นปี 2537 ได้ปรับปรุงถนนปากทางเข้าหมู่บ้านลาวโคกมะยมถึงสภาตำบลจากถนนลูกรัง เป็นถนนคอนกรีต ระยะทางประมาณ 400 เมตร และจากสภาตำบลผ่านหมู่ที่ 5 ถึงวัดโคกมะยม เป็นถนนลาดยาง ระยะทางประมาณ 600 เมตร สร้างประปาหมู่บ้านหลังสภาตำบลเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่ง สามารถให้บริการชาวบ้านได้ถึง 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 5, 6 และ 9 นอกจากนี้ชุมชนยังมีโทรศัพท์ใช้กันอย่างแพร่หลายแทบจะทุกหลังคาเรือน

ประชากร

ชุมชนหมู่ที่ 5 นับว่าเป็นชุมชนขนาดเล็ก มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 54 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 207 คน เฉลี่ยครอบครัวหนึ่งจะมีสมาชิกประมาณ 4 คน เกือบครึ่งหนึ่งของประชากรจะมีอายุอยู่ในวัย 18 - 50 ปี ซึ่งถือเป็นวัยแรงงานที่สำคัญและเนื่องจากสภาพปัญหาการทำมาหากินภายในชุมชนที่มีผลผลิตต่ำและไม่แน่นอน ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานกันมากในช่วงหลังฤดูการผลิต ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยออกไปหางานทำแถบกรุงเทพฯ หรือจังหวัดใกล้เคียง ในลักษณะรับจ้างประเภทงานก่อสร้างเป็นกรรมกร ช่างไม้ ช่างปูน เป็นต้น บางคนก็จะอพยพครอบครัวตามไปด้วย และเมื่อฤดูการผลิตเวียนกลับมา ก็จะอพยพกลับมาทำงานในหมู่บ้านตามเดิม เป็นเช่นนี้ทุกปี ฉะนั้นช่วงหลังฤดูการผลิต ภายในหมู่บ้านจึงมีแต่คนชรา เด็ก และผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีแรงงานบางส่วนทั้งเพศหญิงและเพศชายที่ออกไปทำงานรับจ้างในตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา ในลักษณะเข้าไป-เย็นกลับ

เมื่อมีสวนอุตสาหกรรมเข้ามาตั้งในเขตพื้นที่หมู่บ้าน ก่อให้เกิดความต้องการแรงงานเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก แรงงานส่วนหนึ่งได้มาจากแรงงานภายในหมู่บ้านที่เคยเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงนั่นเอง และอีกส่วนหนึ่งมาจากพื้นที่ใกล้เคียง ถึงกระนั้นแรงงานดังกล่าวก็ยังมีไม่พอกับความต้องการซึ่งเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จึงต้องหาแรงงานเพิ่มเติมจากพื้นที่อื่น ๆ ที่อยู่ห่างไกล เช่น ภาคเหนือตอนล่าง ภาคอีสาน เป็นต้น ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างวัฒนธรรมเข้ามาพักอาศัยชั่วคราวภายในหมู่บ้านและพื้นที่รอบ ๆ หมู่บ้าน

สภาพการศึกษาและสาธารณสุข

โรงเรียนในพื้นที่หมู่ 5 มีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดโคกมะยม และโรงเรียนเขาวนัศ โรงเรียนวัดโคกมะยมถือเป็นโรงเรียนดั้งเดิมประจำหมู่บ้าน ตั้งอยู่ในเขตบริเวณวัดโคกมะยม ซึ่งเดิมก่อนที่จะมีอาคารเรียนเป็นของตนเอง ได้อาศัยศาลาหลังโบสถ์วัดโคกมะยมเป็นสถานที่เรียน-สอนหนังสือมาก่อน ปัจจุบันโรงเรียนวัดโคกมะยมเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลเด็กเล็กถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยอาคารเรียน 2 หลัง อาคารสภกรณ์ 1 หลัง มีจำนวนครูทั้งหมด 7 คน จำนวนนักเรียน 92 คน เป็นชาย 48 คน หญิง 44 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กจากพื้นที่หมู่ 5, 6 และ 9 นอกจากนี้ยังมีส่วนหนึ่งเป็นบุตรของแรงงานอพยพที่เข้ามาทำงานในเขตสวนอุตสาหกรรมโรจนะ ครูใหญ่คนปัจจุบันคือ นายบุญเสริม กาภิโรจน์ สำหรับโรงเรียนเขาวนัศซึ่งเปิดสอนตั้งแต่อนุบาลเด็กเล็ก ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เช่นเดียวกัน สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2519 (หลังการสร้างโรงเรียนวัดโคกมะยม) ประกอบด้วยอาคารเรียน 1 หลัง

เมื่อปี พ.ศ.2519 (หลังการสร้างโรงเรียนวัดโคกมะยม) ประกอบด้วยอาคารเรียน 1 หลัง ปัจจุบันมีจำนวนครูทั้งหมด 4 คน จำนวนนักเรียน 57 คน เป็นชาย 36 คน และหญิง 21 คน โดยเป็นเด็กจากชุมชนหมู่ที่ 5 ที่ตั้งบ้านเรือนหลังโรงเรียนเขาวนั้วและเด็กจากพื้นที่หมู่ 3 มีนายวิชิต ภาคอินทรีย์ เป็นครูใหญ่คนปัจจุบัน

นอกจาก 2 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านดังกล่าวแล้ว ชาวบ้านหมู่ที่ 5 ซึ่งตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มติดกับเขตหมู่ที่ 7 บางครอบครัวยังส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับ ที่โรงเรียนในเขตอำเภออุทัย ได้แก่ โรงเรียนวัดโคกช้าง และโรงเรียนวัดจำปา เนื่องจากระยะทางระหว่างบ้านและโรงเรียนในเขตอำเภออุทัย เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนวัดโคกมะยมแล้วปรากฏว่ามีระยะทางพอ ๆ กัน แต่การเดินทางไปโรงเรียนในเขตอำเภออุทัยมีความสะดวกมากกว่า ซ้ำยังอยู่ในเมือง ส่วนครอบครัวที่พอมีฐานะก็จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในตัวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำหรับด้านสาธารณสุข ชุมชนหมู่ที่ 5 ไม่มีสถานอนามัยประจำหมู่บ้าน แต่มีสถานอนามัยประจำตำบล ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3056 ในเขตหมู่ที่ 9 ระหว่างปากทางเข้าหมู่บ้าน และที่ตั้งโรงเรียนเขาวนั้ว มีเจ้าหน้าที่อนามัยอยู่ประจำ จำนวน 2 คน ให้การดูแลรักษาโรคต่าง ๆ ที่ไม่รุนแรง ตลอดจนการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ ทั้งโดยการออกไปให้บริการกับชาวบ้านในหมู่บ้าน และชาวบ้านเข้ามาใช้บริการจากอนามัยด้วยตนเอง โดยทั่วไปชาวบ้านที่มารักษาจะมีอาการปวดหัวตัวร้อน ซึ่งจะมาขอยาไปรับประทาน โรคที่เป็นกันมากคือไข้หวัด โดยเฉพาะในช่วงของการเปลี่ยนฤดูกาลหรือมีสภาพอากาศที่แปรเปลี่ยน นอกจากจะเป็นไข้หวัดแล้ว ก็ยังมีโรคอื่น ๆ ที่เป็นกันโดยทั่วไป เช่น ท้องเสีย หรือได้รับอุบัติเหตุเล็กน้อย ๆ เป็นต้น แต่หากเจ็บป่วยรุนแรง ชาวบ้านส่วนมากจะไปรับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลของรัฐหรือของเอกชนภายในตัวจังหวัด

สภาพทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

เศรษฐกิจของชุมชนหมู่ที่ 5 ในอดีต ขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมคือ การทำนาเป็นหลัก โดยเป็นพวกที่มีอาชีพทำนาในที่ดินของตนเอง ทำนาในที่ดินของตนเองและเช่าเพิ่มบางส่วน เช่าทำนาทั้งหมด กับพวกที่มีอาชีพรับจ้างทำนา ตั้งแต่ รับจ้างไถ หว่าน ถอนหญ้า ฉีดยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช จนกระทั่งถึงเก็บเกี่ยว อย่างละประมาณครั้งต่อครั้ง แต่ถ้าพันฤดูกาลทำนา

พวกที่มีอาชีพรับจ้างทำนาเหล่านี้ก็จะรับจ้างอื่น ๆ ทั่วไป เช่น ก่อสร้าง ช่างไม้ ช่างปูน เป็นต้น กว่าครึ่งของจำนวนครัวเรือนในชุมชนหมู่ที่ 5 จะรับจ้างเย็บผ้าโหลเพื่อเป็นรายได้เสริม ปัจจุบันการทำนาไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชนอีกต่อไปแล้ว ชาวบ้านเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงมีสาเหตุมาจากทั้งความเป็นเมือง ความทันสมัย และความเป็นอุตสาหกรรม ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในบทต่อไป

ความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรม

ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี

ชุมชนหมู่ที่ 5 มีวัดประจำหมู่บ้านจำนวน 1 วัด คือ วัดโคกมะยม ซึ่งวัดนี้ถือเป็นจุดศูนย์รวมของชาวบ้านถึง 5 หมู่บ้านด้วยกัน ได้แก่ หมู่ที่ 5, 6, 7, 8 และ 9 โดยใช้เป็นสถานที่ทำบุญ พบปะทำกิจกรรมตามประเพณีร่วมกัน เป็นสถานที่ตั้งของโรงเรียนและประปาหมู่บ้านที่ชาวบ้านทั้ง 5 หมู่ดังกล่าวได้ใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค ตั้งแต่ปี พ.ศ.2512 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ในอดีตยังใช้บ่อขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ด้านหน้าบริเวณวัด เป็นแหล่งน้ำสำคัญในการอุปโภคบริโภคก่อนที่จะมีระบบประปาหมู่บ้านเข้ามา

เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันชื่อ พระครูวิจิต ธรรมรส อายุ 74 ปี เคยบวชเป็นพระอยู่ที่วัดละมู ตำบลบ้านหีบ อำเภอกุฑย ก่อนที่ย้ายมาเป็นเจ้าอาวาสที่วัดโคกมะยมเมื่อเกือบ 20 ปีที่ผ่านมา นอกจากท่านซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของคนในหมู่บ้านในฐานะเจ้าอาวาสแล้ว ยังมีพระสงฆ์อีกรูปหนึ่งซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของคนในหมู่บ้านเช่นกัน ชื่อ หลวงพ่อสะอาด ตูลธมโม เนื่องจากมีพื้นเพดั้งเดิมเป็นคนในชุมชนหมู่ 5 มีอาวุโสทางด้านอายุ และจำนวนพรรษาในการบวชอ่อนกว่าท่านเจ้าอาวาสเล็กน้อย ทั้งก่อนบวชยังเคยเป็นมรรคทายกและเป็นแกนนำที่สำคัญในการพัฒนาวัดและหมู่บ้าน ฉะนั้นจึงทำให้ท่านมีความสนิทสนมคุ้นเคยและมีความเข้าใจกันกับชาวบ้านเป็นอย่างดี โดยนอกจากจะเป็นที่พึ่งในด้านการศึกษาปฏิบัติธรรม การผูกดวง เสริมดวงแล้วยังเป็นที่พึ่งในด้านการรักษาพยาบาลพื้นบ้านให้กับคนในหมู่บ้าน หมู่บ้านใกล้เคียง จนถึงต่างจังหวัดที่เคารพศรัทธาในตัวท่าน

ชาวบ้านชุมชนหมู่ที่ 5 มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาและยึดมั่นในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างมาก ถึงแม้จะมีความเจริญแพร่ขยายเข้ามาในหมู่บ้านก็ไม่ได้ทำให้ศรัทธาในพุทธศาสนาลดลงเลย ชาวบ้านยังอาศัยวัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ อาศัยพระสงฆ์เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนเป็นที่พึ่งทางจิตใจ มีการทำบุญใส่บาตรเป็นประจำ ในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา อาทิ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น จะมีคนเฒ่าคนแก่ วันกลางคน รวมไปถึงคนหนุ่มสาวมาทำบุญถือศีลปฏิบัติธรรมที่วัดเป็นจำนวนมาก ประมาณ 40 - 50 คน ในจำนวนนี้กว่าครึ่งจะอยู่ค้างคืนปฏิบัติธรรมที่วัดก่อนที่จะกลับบ้านในตอนเช้า เด็กรุ่นหลังจะถูกพ่อแม่ตลอดจนปู่ย่าตายายสั่งสอนให้เคารพในพระสงฆ์องค์เจ้า ให้เกรงกลัวบาปบุญคุณโทษ และมีความซื่อสัตย์สุจริต วันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดทางราชการ ซึ่งเด็กไม่ต้องไปโรงเรียนยังคงเห็นภาพเด็กผู้ชายรุ่นอายุ 8 - 10 ปี คอยอยู่ดูแลรับใช้พระสงฆ์ และจับกลุ่มเล่นกันบริเวณวัด ฉะนั้นกล่าวได้ว่าวัดโคกมะยมและชุมชนหมู่ที่ 5 มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

นอกจากวัดโคกมะยมจะมีความสำคัญต่อชุมชนหมู่ที่ 5 ตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีความสำคัญต่อแรงงานอพยพที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ด้วย โดยการเป็นที่พึ่งทางจิตใจของผู้ที่ห่างไกลถิ่นฐานบ้านเกิด ทั้งด้านการปฏิบัติธรรมทางศาสนา การรักษาพยาบาลพื้นบ้านและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในเวลาว่าง เนื่องจากวัดเป็นสถานที่สาธารณะมีบริเวณกว้างขวาง และมักมีมหรสพต่าง ๆ อาทิ ลิเก ภาพยนตร์ และวงดนตรี จัดบ่อยครั้งในงานต่าง ๆ ของคนในชุมชนหมู่ที่ 5 และชุมชนใกล้เคียง เช่น งานศพ งานบวช เป็นต้น

ครอบครัวและระบบเครือญาติ

ลักษณะครอบครัวในชุมชนหมู่ที่ 5 นั้น ส่วนใหญ่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก ส่วนน้อยจะเป็นครอบครัวขยาย ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นลักษณะครอบครัวขยายแบบชั่วคราว ซึ่งได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่น้องของสามีหรือภรรยา มาอาศัยอยู่ด้วย แต่เมื่อญาติดังกล่าวล่วงลับ แต่งงานย้ายออกไปหรือด้วยเหตุผลอื่นใดก็ตาม ครอบครัวขยายก็จะกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว

ส่วนใหญ่มื่อแต่งงาน ฝ่ายชายจะย้ายเข้ามาอยู่ภายในครัวเรือนเดียวกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิงเป็นการชั่วคราว จนกระทั่งมีฐานะทางเศรษฐกิจพอตั้งตัวได้ หรือมีลูกแล้วจึงย้ายครัวเรือนออกไปสร้างบ้านอยู่ต่างหาก แต่ยังคงอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือใกล้เคียงกันกับบ้านเดิม พ่อ

แม่อาจมีส่วนช่วยลูกในการสร้างบ้านใหม่โดยสนับสนุนด้านที่ดิน เงินทอง ตลอดจนกำลังแรงงาน บางครัวเรือนฝ่ายหญิงก็ย้ายไปอยู่กับฝ่ายชายโดยเฉพาะหากฝ่ายชายมีฐานะหรือฝ่ายหญิงเป็นคนต่างพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ทั่วไปแล้วพ่อแม่จะอาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัวของลูกคนสุดท้าย ไม่จำกัดว่าเป็นหญิงหรือชาย และจะแบ่งที่ดินทำกินให้ลูกสาวลูกชายเมื่อแต่งงานมีครอบครัวแล้ว

ในเรื่องการเลือกคู่แต่งงาน มีทั้งการแต่งงานกับคนภายในหมู่บ้าน หมู่บ้านใกล้เคียง เนื่องจากหนุ่มสาวมักจะพบปะกันตามงานประเพณี เช่น งานกฐิน งานผ้าป่า งานแต่งงาน งานบวช และงานศพ ฯลฯ หรือการออกไปทำงานรับจ้างนอกหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการแต่งงานกับคนต่างพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล จากการที่ได้เข้าไปคลุกคลีอยู่ภายในชุมชน พบว่ามีทั้งจากจังหวัดทางภาคตะวันตก ภาคเหนือ และภาคอีสาน เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี แพร่ มหาสารคาม มุกดาหาร เป็นต้น ซึ่งเกิดขึ้นจากการออกไปทำงานรับจ้างนอกหมู่บ้าน หรือการเข้ามาทำงานในหมู่บ้านของคนต่างพื้นที่ ซึ่งมักเป็นงานรับจ้างเกี่ยวข้าว งานก่อสร้าง และยังพบว่าคนต่างพื้นที่เหล่านี้บางส่วนได้นำญาติพี่น้องตามเข้ามาอยู่อาศัยด้วย ซึ่งต่อมาก็ได้มีการแต่งงานกับคนในพื้นที่ตั้งรกรากเป็นการถาวรอยู่ในชุมชนเช่นกัน

สำหรับความสัมพันธ์ในหมู่เครือญาติ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในหมู่ญาติสนิท ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยที่มีการตอบแทนกันเมื่อมีโอกาส ซึ่งอาจเห็นได้จากการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ อาทิ การขอแรงช่วยงาน การหยิบยืมเงินทองเมื่อมีปัญหาเดือดร้อน การฝากเข้าทำงาน การให้คำปรึกษาหารือ ตลอดจนการไกล่เกลี่ยเมื่อมีปัญหาขัดแย้งภายในครอบครัว หรือภายในหมู่เครือญาติ สภาพที่พบเห็นกันอยู่ทั่วไปหลายครอบครัวคือ การฝากบ้านช่องและลูกหลานให้ผู้อาวุโส ซึ่งได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่ปลูกบ้านใกล้เคียงกันคอยดูแลแทนพ่อแม่ที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ซึ่งหากเป็นการทำงานภายในจังหวัด ก็จะเป็นในลักษณะเข้าไป-เย็นกลับ บางครอบครัวทำงานแถบจังหวัดใกล้เคียง เช่น อ่างทอง สระบุรี เป็นต้น ก็จะมีเวลาอยู่บ้านเพียงช่วงเวลาเสาร์ - อาทิตย์ เท่านั้น บางครอบครัวย้ายไปตั้งถิ่นฐานนอกหมู่บ้าน แต่ยังมีกิจการที่ต้องดูแลอยู่ภายในหมู่บ้านก็จะฝากพ่อแม่หรือญาติพี่น้องคอยดูแลเก็บผลประโยชน์ให้ เช่น การเก็บค่าเช่านา ค่าเช่าหอพัก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจะมีน้อยลงในครอบครัวหรือหมู่เครือญาติที่มีฐานะยากจน เนื่องจากแต่ละคนต่างไม่มีเวลารว่าง ต้องดิ้นรนทำงานเพื่อให้ได้เงินทองเพียงพอสำหรับจุนเจือค่าใช้จ่ายในครอบครัว อีกทั้งความได้เปรียบ โอกาส ตลอดจนอำนาจการต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ต่าง ๆ ของตนเองและเครือญาติต่างมีไม่แตกต่างกันเท่าไรนัก

พ่อแม่ยังคงมีความสำคัญและเป็นจุดศูนย์รวมของครอบครัว วันเสาร์ - อาทิตย์ หรือวันหยุดต่าง ๆ ครอบครัวที่แต่งงานแยกออกไปจะพบบุตรหลานกลับมาเยี่ยมพ่อแม่ จะมีการรวมญาติพี่น้องพร้อมตากันหลาย ๆ ครอบครัว พุดคุยไต่ถามสารทุกข์สุขดิบ และรับประทานอาหารร่วมกันที่บ้านพ่อแม่ เด็ก ๆ จะถูกสอนให้เคารพผู้เฒ่าตายาย และปลูกฝังความสนิทสนมในหมู่เครือญาติ

ลักษณะทางการเมืองการปกครอง

ชุมชนหมู่ที่ 5 เดิมอยู่ภายใต้การปกครองของสภาตำบล แต่เมื่อปี 2538 สภาตำบลได้ยกฐานะการปกครองขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 เนื่องจากมีรายได้ 150,000 บาทต่อปีขึ้นไป เป็นเวลา 3 ปี ติดต่อกัน มีการจัดโครงสร้างอำนาจตามแบบโครงสร้างของกระทรวงมหาดไทย โดยมีผู้นำที่ได้จากการเลือกตั้งของสมาชิกในชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นตัวแทนของชาวบ้านในการติดต่อกับหน่วยงานทางราชการ และในขณะเดียวกันก็เป็นตัวแทนของอำเภอในการสั่งการและรับนโยบายจากอำเภอ กำนันคนปัจจุบันของตำบลคานหามเป็นสตรีชื่อ นางละออ ดรีสินธุ์ เป็นคนจากหมู่ที่ 5 ดังนั้นหมู่นี้จึงไม่มีผู้ใหญ่บ้านอย่างเช่นหมู่อื่น ๆ ซึ่งกำนันละออ เป็นกำนันของตำบลคานหามาตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 ผลการบริหารงานเท่าที่ผ่านมาได้รับการยอมรับทั้งจากชาวบ้าน และหน่วยงานทางราชการว่า เป็นผู้มีความสามารถไม่แพ้ผู้ชาย สามารถพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญขึ้นกว่าเดิมในหลาย ๆ ด้าน และยังมีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานทางราชการได้เป็นอย่างดี จนได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำสตรีดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี 2534 และได้รางวัลอันดับ 2 กำนันแห่นบทองคำ เมื่อปี 2535 ชุมชนภายใต้การดูแลได้รับรางวัลชนะเลิศศูนย์พัฒนาตำบลระดับจังหวัดปี 2534 และรางวัลชมเชยหมู่บ้านกรุงศรีระดับจังหวัด เมื่อปี 2534

การคัดเลือกตำแหน่งผู้นำหมู่บ้าน หากสืบย้อนขึ้นไปปรากฏว่า กำนันละออได้รับเลือกเป็นกำนันสืบต่อจากกำนันยิ้ม และกำนันยิ้ม ซึ่งเป็นสามี และน้องชายสามี ตามลำดับ โดยพื้นฐานตระกูลดรีสินธุ์ ถือเป็นตระกูลใหญ่ มีเครือญาติมากและมีฐานะทางเศรษฐกิจดี เฉพาะกำนันละออเองประกอบอาชีพหลายอย่าง ทั้งการทำนา บริษัทรักษาความปลอดภัย ซื้อขายที่ดิน และอื่น ๆ ตามแต่โอกาสจะอำนวย เช่น การขายข้าวสารให้กับโรงงานในสวนอุตสาหกรรมโรจนะ เป็นต้น ฉะนั้นนอกจากจะได้ว่าความสนิทชิดเชื้อ ความเป็นเครือญาติกัน และความเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีส่วนทำให้ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำชุมชนแห่งนี้

ตามหลักของการพัฒนาแล้ว ชาวบ้านทุกคนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน ทั้งการร่วมคิด ร่วมกระทำ และร่วมรับผล หน่วยงานของรัฐโดยเจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ในพื้นที่จึงได้พยายามปลุกเร้า กระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างเข้มแข็ง จึงต้องใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ซึ่งในชุมชนหมู่ที่ 5 ปรากฏมีกลุ่มด้วยกันหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลุ่มเย็บผ้าโหล กลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และกลุ่มสหกรณ์การเกษตร เมื่อพิจารณากลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยทางราชการแล้ว จะพบว่ามีลักษณะ "การรวมกันเฉพาะกลุ่ม" มากกว่าที่จะเรียกว่า "การรวมภายในชุมชน" เพราะเหตุที่ว่าการพิจารณาเลือกกรรมการในแต่ละกลุ่ม (รวมทั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นหลักในการพัฒนาชุมชน) กำหนดจะเลือกบุคคลที่ใกล้ชิดพอที่จะพูดคุยกันรู้เรื่อง หรือเครือญาติกัน และอีกประการหนึ่งก็คือ ชาวบ้านที่จะถูกเสนอชื่อเป็นกรรมการกลุ่มแต่ละกลุ่มนั้นยังมีเงื่อนไขสำคัญอีกประการก็คือ ภาระการหาเลี้ยงชีพของตัวเอง เพราะหากว่ากำหนดเสนอชื่อแล้ว แต่ชาวบ้านคนนั้นมีภาระที่ต้องรับผิดชอบมากหรืออยู่ในภาวะขัดสนมาก ก็จะปฏิเสธการเสนอชื่อนั้น ดังนั้นกรรมการกลุ่มที่กล่าวมาส่วนใหญ่จึงเป็นคนใกล้ชิดกับกำหนด เป็นผู้ที่มีภาระครอบครัวไม่มากนัก ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ และมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมงานชุมชนสูง ฉะนั้น การรวมกลุ่มจึงเป็นการเปิดโอกาสให้คนเฉพาะกลุ่มเข้าไปร่วม และมีบทบาทนำ โดยบทบาทของกลุ่มก็มักจะดำเนินไปตามแนวทางที่ทางราชการกำหนดมา ส่วนชาวบ้านโดยทั่วไปที่หาเข้ากินค่าจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาต่าง ๆ มากนัก

การพัฒนาหมู่บ้านจะดำเนินการผ่านการประชุมสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน โดยปกติเมื่อยังเป็นสภาตำบลจะจัดประชุมคณะกรรมการทุกเดือน ๆ ละหนึ่งครั้ง แต่เมื่อเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว จะจัดประชุมสามัญปีละสองครั้ง หากมีเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องพิจารณาหรือดำเนินการก็สามารถเปิดการประชุมวิสามัญได้ โครงการที่ผ่านการพิจารณาของสภาตำบลดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่เป็นการสร้างหรือปรับปรุงทางด้านสาธารณูปโภค เช่น การปรับปรุงถนนหนทาง การขุดลอกคูคลอง การสร้างสะพานข้ามลำคลอง เป็นต้น โดยทั่วไปการพัฒนาจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชาวบ้าน แต่หากเป็นการพัฒนาที่ชาวบ้านต้องเสียผลประโยชน์ นอกจากจะไม่ให้ความร่วมมือแล้ว บางครั้งยังขัดขวางการพัฒนาดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น การปรับปรุงถนนจากลูกรังเป็นถนนคอนกรีตเมื่อปีที่ผ่านมามีการขยายความกว้างถนนเพิ่มจากเดิม ทำให้ชาวบ้านที่สร้างบ้านเรือนรูกล้าที่สาธารณะต้องขยับแนวรั้วบ้านร่น

เข้าไปในเขตที่ของตนเอง ก่อให้เกิดความไม่พอใจและพยายามหาทางวิธีกลั่นแกล้ง เพื่อไม่ให้ผู้รับเหมาทำงานได้โดยสะดวก บางครั้งมีการกล่าวหาผู้ที่เกี่ยวข้องว่ามีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ อย่างไรก็ตามความขัดแย้งเช่นนี้เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้ง ในลักษณะไม่รุนแรงซึ่งถือเป็นเรื่องธรรมดาทั่วไปในสังคม

ชุมชนกับโลกภายนอก

ชุมชนหมู่ที่ 5 สามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้สะดวกและรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากสถานที่ตั้งอยู่ใกล้เมือง ทำให้ได้รับความเจริญต่าง ๆ ที่แผ่ขยายจากเมืองหลายด้านด้วยกัน ด้านการคมนาคมสามารถติดต่อกับตัวเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีรถสองแถวรับจ้างประจำทางผ่านประมาณทุก ๆ 15 นาที ทำให้ชาวบ้านนิยมที่จะไปหาซื้อของหรือติดต่อกิจธุระอื่น ๆ กันที่ตัวจังหวัดมากกว่าที่ตัวอำเภออุทัย นอกจากนี้ชาวบ้านบางส่วนนิยมที่จะไปตลาดบ้านสร้างซึ่งอยู่ติดถนนโรจนะ ในเขตอำเภอวังน้อย เพราะหาที่จอดรถสะดวกกว่าและใกล้กว่า การติดต่อกับสถานที่ทั้งสองแห่งนี้ใช้เวลาเดินทางจากชุมชนเพียงประมาณครึ่งชั่วโมงเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีสื่อกลางอื่น ๆ อีกที่ทำให้ชาวบ้านได้รับรู้เรื่องราวจากโลกภายนอก อาทิ หนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถหาอ่านได้จากสภาตำบล และร้านค้าภายในหมู่บ้าน การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากวิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนโทรศัพท์ ซึ่งมีทั้งโทรศัพท์ส่วนตัวและโทรศัพท์สาธารณะหน้าสภาตำบล หรือจากหมู่ญาติพี่น้องที่แวะเข้ามาเยี่ยมเยียน หากมีข่าวสารหรือข้อมูลที่นำเสนอใจที่ผู้นำชุมชนต้องการให้ชาวบ้านได้รับทราบก็จะประกาศผ่านเสียงตามสายที่สภาตำบลได้ยื่นไปถึง 3 หมู่ (หมู่ 5, 6 และ 9) อีกทั้งยังมีบุคคลภายนอกผ่านเข้าออกในชุมชนเสมอ ๆ นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่มีอาชีพการงานอยู่ภายนอกชุมชน ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า ชุมชนหมู่ที่ 5 มีการติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอกตลอดเวลา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย